

costituzione italiana

Principi fondamentali
e
Parte prima, *Diritti e doveri dei cittadini.*

Edizione in lingua Albanese

KUSHTETUTA E REPUBLIKËS ITALIANE

ImmigrazioneOggi

Videoinformazione quindicinale in nove lingue su immigrazione, asilo e cittadinanza

videoweb

www.immigrazioneoggi.it

Parimet themelore

Neni 1. Italia është Republikë demokratike e bazuar në punën.

Sovraniteti i takon popullit, që e ushtron në formën dhe brenda kufijve të Kushtetutës.

Neni 2. Republika njeh dhe garanton të drejtat e padhunueshme të njeriut, qoftë si individ, qoftë në grupime sociale ku zhvillohet personaliteti i tij dhe kërkon përmbushjen e detyrave të domosdoshme të solidaritetit politik, ekonomik dhe social.

Neni 3. Të gjithë qytetarët kanë të njëjtin dinjitet social dhe janë të barabartë para ligjit, pa dallim race, gjuhe, feje, opinioni publik, të kushteve personale e sociale.

Është detyrë e Republikës të shmangë pengesat e tipit ekonomik dhe social, që, duke kufizuar në fakt lirinë dhe barazinë e qytetarëve, pengojnë zhvillimin e plotë të njeriut dhe pjesmarrjen efektive të të gjithë punonjësve në organizimet politike, ekonomike e sociale të vendit.

Neni 4. Republika i njeh të gjithë qytetarëve të drejtën për punë dhe krijon kushtet që bëjnë efektive këtë të drejtë.

Çdo qytetar ka detyrë të kryejë, sipas mundësi dhe zgjedhjes personale, një aktivitet ose një funksion që ndihmon në progresin material ose shpirtëror të shoqërisë.

Neni 5. Republika, një dhe e pandashme, njeh dhe inkurajon autonomitë lokale; zbaton në shërbimet që varen nga Shteti, decentralizimin më të gjërë ekonomik; ia përshtat parimet dhe metodat e legjislacionit të tij, kërkesave të autonomisë dhe të decentralizimit.

Neni 6. Republika tutelon me norma të veçanta pakicat gjuhësore.

Neni 7. Shteti dhe Kisha katolike, secili në urdhërin e vet, janë të pavarur dhe sovranë.

Raportet midis tyre rregullohen nga Paktet Lateranense. Modifikimet e Pakteve, të pranuar nga të dyja palët, nuk kërkojnë një procedurë të rishikimit të Kushtetutës.

Neni 8. Të gjithë besimet fetare janë njëjloj të lira para ligjit. Besimet fetare, të ndryshme nga ajo katolike, kanë të drejtë të organizohen sipas statuteve të tyre, me kusht që të mos jenë në kundërshtim me Sistemin juridik italian.

Raportet e tyre me shtetin janë të vendosura me ligj në bazë të marrëveshjeve të bëra me përfaqësitë përkatëse.

Neni 9. Republika inkurajon zhvillimin e kulturës dhe të punës kërkimore shkencore e teknike. Tutelon ambientin dhe pasurinë historike e artistike të Kombit.

Neni 10. Sistemi juridik italian i përmbahet normave të së drejtës ndërkombëtare të aprovuara në linja të përgjithshme.

Pozita juridike e të huajve është vendosur nga ligji, në përputhje me normat dhe traktatet internacionale.

I huaji, të cilit i është ndaluar të ushtrojë në vëndin e tij liritë demokratike të garantuara nga Kushtetuta italiane, ka të drejtën e azilit në territorin e Republikës, sipas kushteve të përcaktuara nga ligji.

Nuk lejohet ekstradimi i të huajve për krime politike.

Neni 11. Italia mohon luftën si një instrument të fyerjes së ushtrimit të lirisë të popujve të tjerë dhe si mjet të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve internacionale; lejon, në kushte barazie me Shtetet e tjera, duke ju përmbajtur kufizimeve të sovranitetit të nevojshme për një sistem që siguron paqen dhe drejtësinë midis Kombeve; inkurajon

dhe favorizon organizatat ndërkombëtare që kanë këtë qëllim.

Neni 12. Flamuri i Republikës është trengjyrëshi italian: jeshil, i bardhë dhe i kuq, me tre rripa vertikale me përmasa të barabarta.

PJESA E PARË TË DREJTAT DHE DETYRAT E QYTETARËVE

TITULLI I Marëdhëniet civile

Neni 13. Liria personale është e padhunueshme. Nuk është e lejueshme asnjë formë e burgimit, e inspektimit apo e kontrollit personal, dhe asnjë formë e kufizimit të lirisë personale, me përjashtim të akteve të motivuara nga autoritetet gjyqësore dhe vetëm në rastet dhe mënyrat e parashikuara nga ligji.

Në raste të veçanta të nevojës dhe të urgjencës, të parashikuara në mënyrë rigorozë nga ligji, autoriteti i sigurimit publik mund të aprovojë vendime të përkohëshme, që duhet t'i komunikohen brënda dyzet e tetë orëve autoriteteve gjyqësore dhe, në

qoftë se ky nuk i miraton brënda 48 orëve në vazhdim, konsiderohen të anuluar dhe mbesin pa asnjë efekt.

Ndëshkohet çdo dhunë fizike e morale mbi personat që i nënshtrohen heqjes së lirisë.

Ligji përcakton kufijtë maksimalë të burgimit paraprak.

Neni 14. Banesa është e padhunueshme.

Nuk mund të kryhen inspektime, kontrole apo sekuestrime, me përjashtim të rasteve dhe të mënyrave të parashikuara për tutelën dhe lirinë personale.

Kontrollet dhe inspektimet për motive shëndetë-

sore dhe të sigurisë shoqërore ose me qëllime ekonomike dhe fiskale, janë të drejtuara nga ligje speciale.

Neni 15. Liria dhe fshehtësia e letërkëmbimeve dhe e çdo forme tjetër të komunikimit janë të padhunueshme.

Kufizimi i tyre mund të ndodhë vetëm nëpërmjet një akti të motivuar të autoriteteve gjyqësore me garancitë e përcaktuara nga ligji.

Neni 16. Çdo qytetar mund të qarkullojë dhe të banojë lirisht në çdo pjesë të territorit kombëtar, me përjashtim të kufizimeve që ligji përcakton në vija të përgjithshme për motive shëndetësore ose të sigurisë. Asnjë kufizim nuk mund të përcaktohet nga arësye politike.

Çdo qytetar është i lirë të dalë nga territori i Republikës dhe të rihyjë, në përputhje me detyrimet e ligjit.

Neni 17. Qytetarët kanë të drejtë të bashkohen në mënyrë paqësore dhe pa armë.

Për mbledhjet, edhe në vende të hapura publike, nuk kërkohet paralajmërim. Për mbledhjet në vende publike duhet të paralajmërohen autoritetet, që mund t'i ndalojnë vetëm për motive të justifikuara të sigurisë shoqërore.

Neni 18. Qytetarët kanë të drejtë të organizohen lirisht, pa autorizim, për qëllime që nuk u ndalohen personave nga ligji penal.

Janë të ndaluara shoqatat sekrete dhe ato që ndjekin, edhe indirekt, qëllime politike nëpërmjet organizimeve të karakterit ushtarak.

Neni 19. Të gjithë kanë të drejtë të shpallin lirisht besimin e vet fetar në çdo formë, personale apo të organizuar, të bëjnë propagandë dhe të ushtrojnë privatisht apo në publik besimin, me kusht që të mos jenë rite në kundërshtim me moralin qytetar.

Neni 20. Karakteri ekleziastik dhe qëllimi fetar apo besimtar i një shoqate apo institucioni, nuk mund të jenë shkaku i kufizimeve speciale ligjësore, dhe as i tatimeve speciale fiskale për konstituintin e tij, kapacitetin juridik dhe për çdo formë aktiviteti.

Neni 21. Të gjithë kanë të drejtë të shprehin lirisht mendimin personal me fjalë, me shkrim apo me çdo mjet tjetër të komunikimit. Shtypi nuk mund të jetë objekt i autorizimeve apo i çensurimeve.

Mund të ndërmerret sekuestrimi vetëm për aktet e motivuara nga autoritetet gjyqësore në raste krimesh, për të cilët ligji mbi shtypin shprehet në mënyrë të veçantë, ose në raste të shkeljes së normave për të cilat vetë ligji parashikonte identifikimin e përgjegjësve.

Në këto raste, kur ekziston urgjenza absolute dhe nuk është e mundur ndërhyrja e shpejtë e autoritetit gjyqësor, sekuestrimi i shtypit periodik mund të kryhet nga oficerë të policisë gjyqësore, që duhet menjëherë, dhe asnjëherë pas 24 orësh, të denoncojnë autoritetet gjyqësore. N.q.s. kjo nuk e miraton në 24 orët në vazhdim, sekuestrimi konsiderohet i shfuqizuar dhe pa asnjë efekt. Ligji mund të përcaktojë, me norma të karakterit të përgjithshëm, që të bëhen të ditur të gjitha mjetet e financimit të shtypit periodik. Janë të ndaluar publikimet në shtyp, shfaqjet dhe të gjitha manifestimet të tjera në kundërshtim me moralin. Ligji përcakton vendime të përshtatshme për të parashikuar dhe shtypur shkeljet.

Neni 22. Askujt nuk mund t'i mohohet për motive politike, të aftësisë juridike apo të shtetësisë, emri.

Neni 23. Asnjë veprim personal apo mbi pasuri-në nuk mund të imponohet, n.q.s. nuk është në përputhje me ligjin.

Neni 24. Të gjithë mund të veprojnë me vetëdije për të tuteluar të drejtat dhe interesat e veta dhe të drejtat e ligjshme.

Mbrojtja është e drejtë e padhunueshme në çdo stad dhe gradë të proçedurave.

I sigurohen të varfërve me vendime të posaçme, mjetet për të vepruar dhe për t'u mbrojtur përpara çdo juridiksioni.

Ligji përcakton kushtet dhe mënyrat për korrigjimin e gabimeve gjyqësore.

Neni 25. Askush nuk mund të privohet nga gjykatësi natyral i përcaktuar me ligj.

Askush nuk mund të ndëshkohet në mungesë të një ligji që ka hyrë në fuqi përpara fajit të kryer. Askush nuk mund t'i nënshtrohet masave të sigurisë, vetëm në rastet e parashikuara nga ligji.

Neni 26. Ekstradimi i qytetarëve mund të lejohet vetëm kur është parashikuar shprehimisht nga konventat ndërkombëtare. Nuk mundet në asnjë rast të aplikohet për faje politike.

Neni 27. Përgjegjësia penale është personale. I padituri nuk konsiderohet fajtor deri në dënimin përfundimtar.

Dënimet nuk mund të konsistojnë në trajtime në kundërshtim me sensin njerëzor dhe duhet të tentojnë riedukimin e të dënuarit. Nuk është i lejuar dënimi me vdekje, me përjashtim të rasteve të parashikuara nga ligjet ushtarake të luftës.

Neni 28. Funkzionarët dhe nëpunësit e shtetit dhe të enteve publike janë direkt të përgjegjshëm, sipas ligjeve penale, civile dhe administrative, të akteve të kryera në shkelje të të drejtave. Në të tilla raste, përgjegjësia civile shtrihet edhe ndaj shtetit dhe enteve publike.

TITULLI II

Marrëdhëniet Etike - Sociale

Neni 29. Republika njeh të drejtat e familjes si shoqëri e natyrshme e bazuar në martesën.

Martesa është e vendosur mbi barazinë morale dhe juridike të bashkëshortëve, me kufij të përcaktuar nga ligji për të garantuar unitetin familjar.

Neni 30. Është detyrë dhe e drejtë e prindërve të mbajnë, arsimojnë dhe edukojnë fëmijët, edhe n.q.s. kanë lindur jasht martesës.

Në rast të paaftësisë së prindërve, ligji parashikon që të përmbushen detyrat e tyre.

Ligji i siguron fëmijëve të lindur jasht martese çdo tutelë juridike dhe sociale, në përputhje me të drejtat e familjes së ligjshme.

Ligji dikton normat dhe kufijtë për të kërkuar atësinë.

Neni 31. Republika lehtëson me masa ekonomike dhe me ndihma të tjera formimin e familjes dhe përmbushjen e detyrave respektive, me përparësi të veçantë familjeve me shumë pjesëtarë. Ruan mëmësinë, fëmijërinë dhe rininë, duke favorizuar institutet e nevojshme për këtë qëllim.

Neni 32. Republika tutelon shëndetin si e drejtë themelore e individit dhe e interesit të kolektivit dhe u garanton kura falas të varfërve.

Askush nuk mund të detyrohet të kryejë një trajtim të përcaktuar shëndetësor, me përjashtim të vendimeve me ligj. Ligji nuk mundet në asnjë rast të shkelë kufizimet e imponuara të respektit të personit.

Neni 33. Arti dhe shkenca janë të lira dhe e lirë është mësimdhënia.

Republika dikton norma të përgjithshme mbi arsimin dhe krijon shkolla shtetërore për të gjitha urdhërat dhe nivelet.

Entet private kanë të drejtë të krijojnë shkolla dhe institute arësimi, pa detyrime për shtetin. Ligji, duke fiksuar të drejtat dhe detyrimet për shkollat jo shtetërore që kërkojnë barazi, duhet t'u sigurojë atyre liri të plotë dhe nxënësve të tyre një trajtim shkollor të barabartë me ato të nxënësve të shkollave shtetërore.

Është parashikuar një provim Shteti për pranimin në urdhërat dhe nivelet e ndryshme të shkollave ose për përfundimin e tyre dhe për aftësimin për ushtrimin e profesionit.

Institucionet e kulturës së lartë, universitetet dhe akademitë, kanë të drejtë të kenë një rregullore autonome brenda kufijve të përcaktuara nga ligjet e Shtetit.

Neni 34. Shkolla është e hapur për të gjithë.

Shkolla fillore, e përbërë nga të paktën 8 vjet, është e detyrueshme dhe falas.

Të aftët dhe ata që e meritojnë, edhe pse pa mjete ekonomike, kanë të drejtë të arrijnë nivelet më të larta të studimit.

Republika e bën të mundur këtë të drejtë me bursa studimi, çek familjeve dhe ndihma të tjera, që duhet të jepen me konkurim.

TITULLI III

Marrëdhëniet Ekonomike

Neni 35. Republika tutelon punën në të gjitha format dhe aplikimet e saj.

Përkujdeset për përgatitjen dhe ngritjen profesionale të punonjësve.

Nxit dhe favorizon akordet dhe organizmat ndërkombëtare që kanë për qëllim të shpallin dhe të hartojnë të drejtat e punës.

Njeh të drejtën e emigrimit, me përjashtim të detyrimeve të përcaktuara nga ligji në interesin e përgjithshëm dhe mbron punën e italianëve jasht shtetit.

Neni 36. Punonjësi ka të drejtë për një pagesë në proporcion me sasinë dhe cilësinë e punës së tij dhe, në çdo rast, të mjaftueshme për të siguruar për vetveten dhe për familjen një ekzistencë të lirë dhe dinjitoze.

Zgjatja maksimale e ditës së punës është e përcaktuar me ligj.

Punonjësi ka të drejtën e pushimit javor dhe vjetor të paguar, dhe nuk mund të heqë dorë.

Neni 37. Gruaja punonjëse ka të njejtat të drejta dhe për punë të barabartë, të njejtën pagesë që i takojnë punonjësve. Kushtet e punës duhet të lejojnë përmbushjen e funksionit të saj kryesor në familje dhe t'i sigurojnë nënës dhe fëmijës një mbrojtje speciale të përshtatshme.

Ligji përcakton kufijtë minimale të moshës për punën e paguar.

Republika tutelon punën e të miturve me norma speciale dhe i garanton atyre, për punë të barabartë, të drejtën për pagesë të barabartë.

Neni 38. Çdo qytetar i paaftë për punë dhe i zhveshur nga mjetet e nevojshme për të jetuar, ka të drejtë për ndihmë dhe mbështetje sociale.

Punonjësit kanë të drejtë që t'u jenë parashikuar dhe siguruar mjetet e nevojshme për nevojat e tyre të jetës në rast aksidenti, sëmundjeje, invaliditeti, pleqëri e papunësi e padëshirueshme.

Të paaftët dhe të gjymtuarit kanë të drejtë për arësim dhe futje në punë.

Me detyrat e parashikuara në këtë nen, merren organet dhe institutet e ngritura apo të integruara nga shteti.

Asistenca private është e lirë.

Neni 39. Organizimi sindakalist është i lirë.

Sindakatave nuk mund t'u vihen detyrime të tjera përveç regjistrimit të tyre pranë zyrave lokale ose qendrore, sipas normave të ligjit.

Është kusht për regjistrimin që statutet e sindakatave të sanksionojnë një rregull të brëndshëm me

bazë demokratike.

Sindakatat e regjistruara janë person juridik. Mundet që, po të jenë të përfaqshuar bashkërisht në proporcion me të regjistruarit e tyre, të nënshkruajnë kontrata kolektive pune me përfitim të detyrueshëm për të gjithë ata që i përkasin kategorive të cilave i referohet kontrata.

Neni 40. E drejta për grevë ushtrohet brënda ligjeve që e parashikojnë.

Neni 41. Iniciativa ekonomike private është e lirë. Nuk mund të kryhet në kundërshtim me dobishmërinë sociale ose në ndonjë mënyrë që i shkakton dëme sigurisë, lirisë dhe dinjitetit njerëzor.

Ligji përcakton programet dhe kontrollet e nevojshme që aktiviteti ekonomik, publik dhe privat të mund të drejtohet dhe të koordinohet për qëllime sociale.

Neni 42. Prona është shoqërore ose private. Të mirat ekonomike i përkasin Shtetit, enteve apo privatëve.

Prona private njihet dhe garantohet nga ligji, i cili përcakton mënyrat e blerjes, të shfrytëzimit dhe kufijtë me qëllim që të sigurojë funksionin social dhe për t'ia bërë të lejuar të gjithëve.

Prona private mundet që, në rastet e parashikuara nga ligji, dhe duke u dëmshpërblyer, të shpronësohet për motive të interesit të përgjithshëm. Ligji përcakton normat dhe kufizimet e vazhdimësisë së ligjshme dhe me testament të të drejtave të Shtetit mbi trashëgiminë.

Neni 43. Duke mbajtur parasysh interesin e përgjithshëm, ligji mund të rezervojë në origjinë ose të transferojë, nëpërmjet shpronësimit dhe pasi të jetë dëmshpërblyer, Shtetit, enteve publike ose komuniteteve të punonjësve ose të konsumatorëve, sipërmarrje të përcaktuara ose kategori ndërmarrjesh, që i referohen shërbimeve publike thelbësore ose burimeve të energjisë ose situatave të

monopolit dhe që kanë karakter të spikatur për interesin e përgjithshëm.

Neni 44. Me qëllim që të realizojë një shfrytëzim racional të truallit dhe që të vendosë raporte të barabarta sociale, ligji i imponon detyrime dhe kufizime pronës private mbi tokën, fikson kufijtë e shtrirjes së saj sipas rajoneve dhe zonave bujqësore, nxit dhe imponon bonifikimin e tokave, transformimin e tokave bujqësore dhe rindërtimin e njësive prodhuese; ndihmon pronën e vogël dhe të mesme.

Ligji merr vendime në favor të zonave malore.

Neni 45. Republika njeh funksionin social të kooperimit me karakter kreditor dhe pa qëllime të spekulimit privat. Ligji nxit dhe favorizon zgjerimin e tij me mjetet më të përshtatshme dhe siguron, me kontrollat e nevojshme, karakterin dhe qëllimin.

Ligji parashikon tutelën dhe zhvillimin e artizanatit.

Neni 46. Me qëllim të zhvillimit ekonomik dhe social të punës dhe në harmoni me kërkesat e prodhimit, Republika i njeh të drejtën punonjësit për të bashkëpunuar me mënyrat dhe kufijtë e përcaktuara nga ligji, në drejtimin e ndërmarrjeve.

Neni 47. Republika inkurajon dhe tutelon kursimin në të gjitha format e tij, disiplinon, koordinon dhe kontrollon ushtrimin e kredisë. Favorizon përdorimin e kursimeve popullore për blerjen e banesës, të pronës direkte me qëllim kultivimi dhe investimi direkt dhe indirekt me aksione në komplekset e mëdha prodhuese të vëndit.

TITULLI IV Marëdhëniet Politike

Neni 48. Janë zgjedhës të gjithë qytetarët, burra e gra, që kanë mbushur moshën 18 vjeç. Vota është personale dhe e barabartë, e lirë dhe sekrete. Ushtrimi i saj është e drejtë qytetare. E drejta e votës nuk mund të kufizohet, vetëm për paaftësi civile ose për efekt të vendimeve penale të prera ose në rastet e padenjësisë morale të përcaktuara nga ligji.

Neni 49. Të gjithë qytetarët kanë të drejtë të organizohen lirisht në parti për të kontribuar me metoda demokratike në përcaktimin e politikës kombëtare.

Neni 50. Të gjithë qytetarët mund t'i drejtojnë peticione Parlamentit për të kërkuar vendime legislative ose për të paraqitur nevoja të përbashkëta.

Neni 51. Të gjithë qytetarët, të një gjinie apo një tjetër, mund të raportojnë me zyrat publike dhe me autoritetet e zgjedhura në kushte të barabarta, sipas kërkesave të përcaktuara nga ligji. Ligji mundet që përsa i përket raportimit me zyrat publike apo me autoritetet e zgjedhura të barazojë me qytetarët, italianët të cilët nuk i përkasin Republikës.

Ai që thirret në funksionet publike të zgjedhura, ka të drejtë të disponojë të gjithë kohën e nevojshme për përmbyshjen e tyre dhe të ruajë vendin e tij të punës.

Neni 52. Mbrojtja e Atdheut është detyrë e shenjtë e qytetarit.

Shërbimi ushtarak është i detyrueshëm në kufijtë dhe mënyrat e përcaktuara nga ligji. Përmbyshja e tyre nuk paragjykon pozitën e punës së qytetarit dhe as ushtrimin e të drejtave politike.

Urdhëri i Forcave Ushtarake informohet me shpirtin demokratik të Republikës.

Neni 53. Të gjithë janë të detyruar të kontribojnë në shpenzimet shoqërore në përpjestim me aftësinë e tyre kontributive. Sistemi i taksave ndërtohet me kritere progresiviteti.

Neni 54. Të gjithë qytetarët kanë për detyrë t'i jenë besnikë Republikës dhe të respektojnë Kushtetutën dhe ligjet. Qytetarët, të cilëve u janë besuar funksione shoqërore, kanë detyrë t'i përmbushin me disiplinë dhe ndershmëri, duke u betuar në rastet e parashikuara nga ligji.

Traduzione di Anila Husha

 Studio
immigrazione

Prodotto editoriale di Studio Immigrazione s.a.s. - Corso Italia, 74 - 01100 Viterbo
Design e impaginazione, Picto Multimedia